

**NACIONALNO PRAVO INTELEKTUANE
LASTNINE (V MEDNARODNEM
KONTEKSTU)
PROF. DR. MARKO NOVAK**

**Funded by
the European Union**

Predavanje v projektu Jean
Monnet Chair 7. 1. 2026

POSEBNA VRSTA LASTNINE

- Nematerialna („duhovna“) – rezultat ustvarjalnosti (znanje, vešč, know-how, postopki...)
- Prim. fizična lastnina
- Stik med obema
 - Izraženo v materialnem svetu & moralne in materialne pravice
- Monopol avtorjev v. prosta javna raba (različne rešitve)

PREVLADUJOČA DELITEV „MEDPANOŽNE“ DISCIPLINE

- **Avtorsko pravo**
 - Civilno pravo
- **Pravo industrijske lastnine**
 - Gospodarsko pravo
- Globalno dokaj poenoteno (z nekaterimi nacionalnimi posebnostmi)

I. AVTORSKO PRAVO

- **Avtorska pravica** – individualno izražena intelektualna storitev s področja *književnosti*, **znanosti** ali *umetnosti* (sorodne pravice ter podobna področja: foto, film, software)
 - Določena **ustvarjalna raven**, ne če predmet predvsem funkcionalen
 - **Primeroma** naštetu varovana avtorska dela
 - Varstvo že **EX LEGE** + še **70 let** po smrti avtorja
 - SLO: Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP)
 - Registracija (ZDA – **fiksirano** v oprijemljivi obliki)
 - ©

II. PRAVO INDUSTRIJSKE LASTNINE

- Patenti, modeli, blagovne znamke, geografske označbe...
 - Varstvo daje še **REGISTRACIJA**
 - SLO: Zakon o industrijski lastnini (ZIL)

Pravica	Objekt varstva
patent	Izum (tudi postopek, know-how)
Model	Industrijski izdelek (oblika, vzorec)
Blagovna znamka	Znak proizvajalca na proizvodu
Geografska označba	Blago iz določenega geografskega področja

ZGODOVINSKI RAZVOJ PIL

- Antično obdobje – **ni** sistematičnega pravnega varstva: ustvarjalnost mora bogateti vse ljudi (določene izjeme)
- Srednji vek – ***Spoznanje***, da varstvo ustvarjalnosti spodbuja tehnični napredek
 - Ustvarjalci prejemajo privilegije od vladarjev (monopoli)
 - Benetke – 2. polovica 15. stoletja (založniki, steklarji), nato Anglija
 - Konec 18. stoletja se to še razširi

- 19. stoletje (razvoj mednarodne trgovine)
 - Pariška konvencija o varstvu **industrijske lastnine** 1883
 - Bernska konvencija o varstvu **avtorskih del** 1886
 - Temeljni načeli
 - Načelo teritorialnosti: varstvo le v državi nastanka pravice - osnovno
 - Načelo asimilacije: država prizna enako varstvo vsem, ne glede na nastanek - dopolnitev
 - Določene *pravice*, ki jih države podpisnice morajo priznavati in varovati (ne materialne določbe)
 - *Sankcije*: osamitev države v mednarodni trgovini
 - *Nadzor* nad spoštovanjem konvencij
 - **World Intellectual Property Organization 1967 (WIPO)**
 - GATT – WTO 1994 – Marakeški sporazum o trgovinskih vidikih intelektualne lastnine (TRIPS)

TRIPS – PRAVICE INTELEKTUALNE LASTNINE:

- Avtorske in sorodne pravice
- Patenti
- Znamke
- Industrijski vzorci in modeli
- Geografske označbe
- Topografije integrirnih vezij
- Varstvo neobjavljenih informacij
- Nadzor na protikonkurenčno prakso pri pogodbenih licencah

PRAVNI VIRI

- PIL – zasebne pravice – urejene v
 - Mednarodnih in dvostranskih konvencijah
 - Nediskriminatorno priznavanje pravic + ukrepi za njihovo podeljevanje in uveljavljanje
 - Ustava RS
 - Zakon o industrijski lastnini 2006
 - Zakon o avtorski in sorodnih pravicah 2004
 - Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij
 - Usklajeni s TRIPS!

NARAVA IN POMEN PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE (URS)

- **Stvaritve človekovega intelekta oz. razuma**
- **URS – 60. ČLEN**
 - **Pravice iz ustvarjalnosti**
 - Zagotovljeno je varstvo avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti.
- **33. člen URS – pravica do zasebne lastnine**
(lastninska pravica + druge premoženjske dobrine) – materialna upravičenja **avtorjev** in **izumiteljev** („stvaritelji“)

ZEMLJEVID PRIJAV, REGISTRACIJ INDUST. LASTNINE

- **Nacionalni organi (SLO – UIL)**

- + geografske označbe – Ministrstvo za kmetijstvo/Vlada

- **Regionalni organi**

- EUIPO (znamke, modeli, geografske označbe – indust. in obrtni izdelki)
- Evropski patentni urad (EPO)
 - Patenti
 - EU (enotni) patent
- Evropska komisija (geografske označbe – živilski izdelki)

- **Svetovno - WIPO**

MEHANIZEM PRAVNEGA VARSTVA IL

- **Mednarodni** (arbitraža, mediacija)
- **Regionalni**
 - Organi EU (EUIPO + SEU + patentno sodišče v Parizu)
- **Nacionalni**
 - Upravno pravo (upravne zadeve – uradi za intelektualno lastnino)
 - Civilno pravo (AP), gospodarsko pravo (pravo indust. lastnine)
 - Kazensko pravo

PRAVNI PROMET S PRAVICAMI INDUSTRIJSKE LASTNINE

- Pogodba o **prenosu pravice** ali **licenčna pogodba**
 - Pisna oblika, odplačna, le pravica izkoriščanja

- **Dedovanje** (avtorsko pravo in indust. lastnina)

- Pravni promet z avtorskimi pravicami
 - **Založniška** pogodba
 - Pogodba o **izvedbi**
 - Pogodba o **naročilu avtorskega dela**

VISOKA ŠOLA
ZA POSLOVNE VEDE